

LINII DIRECTOARE

Pentru dezvoltarea de politici de incluziune a persoanelor LGBTQ în sistemul educațional.

PREAMBUL

Aceste linii directoare reprezintă rezultatul muncii depuse timp de o săptămână de către activiști studenți/elevi împreună cu activiști LGBTQ în cadrul unei conferințe¹ organizate de OBESU² și IGLYO³. Acestea reprezintă poziția oficială a ambelor organizații în ceea ce privește includerea tematicii LGBTQ în educație.

„Fiecare individ are dreptul la educație”

Art. 26, Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948)

„Fiecare individ are dreptul la educație, fără discriminare pe motiv de orientare sexuală sau identitate de gen”

Principiul 16, Principiile Yogyakarta (2007)

1. EDUCAȚIA PRIVIND DREPTURILE OMULUI
2. EDUCAȚIA PRIVIND SEXUALITATEA ȘI AFECTIVITATEA
3. PROGRAMĂ ȘI MATERIALELE DE ÎNVĂȚARE
4. POLITICI ANTI-INTIMIDARE ȘI ALTE POLITICI DE INCLUZIUNE
5. ACCESUL LA INFORMAȚIE ȘI SUPORT
6. SPRIJINUL DIN AFARA SISTEMULUI
7. NETWORKING ȘI COOPERARE
8. SENTIMNETUL DE SIGURANȚĂ
9. MAINSTREAMING
10. DEMOCRAȚIA ÎN ȘCOLI

---

¹ Înțelegerea, dezvoltarea și implementarea politicilor de incluziune LGBTQ în școlile din Europa

² The Organising Bureau of European Secondary school Student Union – www.obessu.org

³ The International Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Queer Youth and Student Organisation www.iglyo.com

1. EDUCAȚIA PRIVIND DREPTURILE OMULUI

Educația privind drepturile omului joacă un rol crucial în creșterea gradului de conștientizare privind drepturile omului, problemele legate de discriminare, precum și importanța educării tinerilor în ceea ce privește drepturile universale.

Drepturile Omului trebuie integrate atât în abordarea educațională (metode de predare, ethosul școlar), cât și în conținutul educațional (menționarea explicită în cadrul programei, studiul Drepturilor Omului ca parte din domeniul educației istorice sau civice).

Pregătirea privind Drepturile Omului trebuie inclusă în pregătirea profesorilor, precum și a altor membri ai comunității școlare.

Pregătirea privind Drepturile Omului trebuie să includă mereu problematica LGBTQ.

2. EDUCAȚIA PRIVIND SEXUALITATEA ȘI AFECTIVITATEA

Orele obligatorii de educație sexuală trebuie să includă explorarea părții emoționale a actului sexual, precum și discuții despre relații, mai mult decât simpla prezentare a funcțiilor de reproducere.

Aceste explorări și discuții trebuie să rămână neutre din punctul de vedere al genului, în așa fel încât educația să poată fi aplicată tuturor formelor de relații, nu numai celor heterosexuale.

Această educație trebuie, pe cât posibil, să fie independentă și bazată pe fapte, mai mult decât pe teorii religioase sau alte teorii.

Informația specifică trebuie să includă detalii despre relațiile LGBTQ, sexualitate și sex protejat, iar aceasta trebuie să poată fi predată tuturor studenților, nu numai celor LGBTQ (și reciproc, pentru relațiile heterosexuale).

Totodată, trebuie să existe discuții despre diversitate sexuală și heteronormativitate, aceasta din urmă fiind una din cauzele discriminării persoanelor LGBTQ în societate.

3. PROGRAMA ȘI MATERIALELE DE ÎNVĂȚARE

Programa trebuie să includă și perspective LGBTQ iar în realizarea materialelor să se țină seama de prezența persoanelor LGBTQ în sistem, precum și, dacă este posibil, dezvoltarea de materiale independente, ce prezintă în mod specific tematica LGBTQ.

Materialele și manualele trebuie să includă exemple LGBTQ, atât în cadrul întrebărilor, cât și al surselor.

Atunci când este menționată orientarea sexuală (implicit sau explicit), trebuie menționate toate orientările sexuale.

Metodele de predare trebuie să varieze, combinând educația formală cu cea non-formală. Predarea poate fi asigurată fie de către profesori, fie de către ONG⁴-uri sau organizații de tineret.

Programa școlară, planurile de lecție și materialele trebuie dezvoltate în urma colaborării dintre studenți și profesori și revizuite periodic.

Sesizările studenților, profesorilor și ale celorlalți membri ai personalului privind programa, planurile de lecție și materialele utilizate trebuie să poată fi comunicate ușor școlii în cauză, la nivel local, regional sau național.

4. POLITICI ANTI-INTIMIDARE ȘI ALTE POLITICI DE INCLUZIUNE

Politicile anti-intimidare și celelalte politici de incluziune trebuie considerate ca „documente cărora li se aduc în mod constant îmbunătățiri”, fiind supuse unei permanente actualizări.

Fiecare școală trebuie să aibă o politică anti-intimidare care vizează toate formele de discriminare și care include, în mod explicit, intimidarea cu caracter homofobic și transfobic.

Această politică trebuie să se adreseze fiecărui membru al comunității școlare și să fie respectată de toată lumea.

Totodată, aceasta trebuie revizuită cu regularitate de către membrii comunității școlare pentru a-i fi evaluată eficiența.

Educația anti-intimidare trebuie inclusă pe ordinea de zi încă de la primele faze ale educației obligatorii.

---

⁴ ONG – Organizație Non-Guvernamentală

Toți profesorii trebuie să primească pregătire pentru a recunoaște intimidarea cu caracter homofobic și transfobic și pentru a acționa în consecință. Prin această pregătire, profesorii trebuie informați asupra modalităților prin care pot reacționa în fața actelor de intimidare și le pot combate. Dacă este cazul, pregătirea poate fi facilitată de către o instituție din afara sistemului (de către un ONG specializat).

Toate incidentele de intimidare homofobică și transfobică trebuie raportate și înregistrate pentru a păstra evidența acestora și a evalua îmbunătățirile.

Politica anti-intimidare trebuie să includă un plan foarte clar de acțiune care trebuie urmat de fiecare dată când este raportat un incident.

Trebuie instaurat un sistem de mediere prin care studenții/elevii să aibă responsabilitatea de a acționa în calitate de mediatori între adulți și tineri. Acesta este necesar pentru facilitarea raportării incidentelor de intimidare, precum și pentru rezolvarea acestora.

Cooperarea între școală, studenți/elevi și părinții acestora este necesară pentru stabilirea responsabilității școlii de a asigura siguranța tuturor studenților/elevilor săi, responsabilitatea acestora de a nu intimida, precum și responsabilitatea părinților de a raporta orice suspiciune conform căreia copiii lor sunt țintele sau autorii intimidărilor.

Școala trebuie să facă toate eforturile pentru a combate ideea conform căreia intimidarea este „la modă” (de exemplu, organizarea de evenimente pentru studenți/elevi de către victimele sau autorii intimidărilor).

5. ACCESUL LA INFORMAȚIE ȘI SUPORT

Există mai multe domenii în care este important ca studenții să aibă acces la informație și suport în ceea ce privește domeniul LGBTQ. Acestea sunt:

- ✓ consilierea,
- ✓ suportul comunității (ca de ex. grupuri LGBTQ de tineret),
- ✓ internet & materiale printate,
- ✓ alte forme media, precum ziarele sau televiziunea.

Școlile ar trebui să includă în biblioteci materiale în domeniul problematicii LGBTQ. Acestea ar putea consta în cărți care includ și problematica LGBTQ, sau cărți care tratează numai acest domeniu.

Materialele LGBTQ precum posterele și pliantele care promovează grupurile și serviciile LGBTQ pentru tineret trebuie expuse la avizierele școlilor.

Suportul individual și/sau de grup, precum un consilier specializat sau o persoană voluntară „de încredere”, trebuie să fie disponibile pentru indivizi și grupuri, pentru ca aceștia să le poată accesa în regim de confidențialitate, în timpul sau în afara programului de școală.

Atât „persoana de încredere”, cât și consilierul trebuie să aibă pregătire în domeniul LGBTQ. Implicat sau explicit, aceștia trebuie să facă cunoscut faptul că sunt solidari cu persoanele LGBTQ.

Orice tip de eveniment sau campanie organizate în școli ar trebui să includă și să respecte toți studenții/elevii, incluzându-i în special pe cei care se confruntă cu discriminarea.

Școlile trebuie să-și ofere sprijinul pentru crearea de grupuri de support între profesorii LGBTQ, părinții LGBTQ, studenții/elevii LGBTQ și părinții tinerilor LGBTQ.

Consiliile de studenți/elevi trebuie sprijinite pentru a crea cluburi și grupuri LGBTQ destinate studenților.

Fiecare școală ar trebui să reamintească comunității din care face parte, cu regularitate și în variate moduri, despre necesitatea existenței politicilor de incluziune. Această activitate se poate organiza prin realizarea de postere, de flyere, de bannere, prin intermediul internetului sau media, prin intermediul revistelor școlare sau realizare de stickere, etc. Studenții/elevii ar trebui să fie implicați în dezvoltarea acestor resurse.

Membrii comunității școlare ar trebui să aibă oportunitatea de a participa la sesiuni informative despre politicile de incluziune din cadrul școlii.

Informarea prin intermediul internetului cu privire la tematica LGBTQ trebuie să fie accesibilă și nu blocată prin filtre de siguranță.

Școala sau centrul său de informare trebuie să dețină o baza de date cu website-uri utile care conțin informații cu privire la discriminare și prejudecăți legate de persoanele LGBTQ. Aceste website-uri ar putea fi folosite de profesori atunci când își planifică sesiunile pentru a avea o activitate cât mai inclusivă față de studenții/elevii LGBTQ.

6. SPRIJINUL DIN AFARA SISTEMULUI

Sprijinul extern poate fi acordat de indivizi (consilieri) sau grupuri (organizații non-guvernamentale cu expertiză relevantă).

Școlile trebuie să fie active în crearea și menținerea cooperării cu părinții studenților/elevilor LGBTQ, părinți LGBTQ, politicieni deschiși față de persoanele LGBTQ, ONG-uri LGBTQ, sindicate ale profesorilor, instituții deschise față de persoanele LGBTQ și alții.

Școlile ar trebui să folosească aceste alianțe și sprijinul extern pentru a motiva și susține consiliile de studenți/elevi în demersurile lor de atragerea atenției asupra problematicei LGBTQ, asupra situației altor minorități sau asupra aspectelor legate de discriminare.

Toți studenții/elevii unei școli ar trebui să fie motivați să lupte pentru a-și apăra drepturile. Acest demers poate include organizarea de către școală a unor cursuri de apărare personală. Școlile ar trebui să folosească un sprijin extern potrivit pentru această activitate.

Studenții/elevii sau consiliile de studenți/elevi ar trebui implicate în procesul de selecție și evaluare a sprijinului extern dar și în procesul de organizare a intervențiilor.

După terminarea sesiunii, profesorii ar trebui să realizeze o sesiune de evaluare și să coordoneze activități ulterioare, în parteneriat cu consiliul studenților/elevilor. Școlile ar trebui să mențină un contact constant cu experți din afara sistemului pentru a-i implica în activitățile ulterioare sesiunii.

Școlile trebuie să sprijine și să recunoască cercetări care au drept scop analizarea situației din școală a studenților/elevilor LGBTQ și să coopteze ONG-uri pentru realizarea acestor cercetări.

Școlile trebuie să organizeze evenimente de atragerea atenției studenților/elevilor asupra problematicei LGBTQ și să faciliteze discuții pentru o mai bună înțelegere a acestei problematice. Această activitate ar putea include ateliere organizate de instituții din afara sistemului sau sesiuni susținute de vorbitori externi.

Școlile ar trebui să își planifice ore suplimentare, în timpul săptămânii, de studiu în care resurse din afara sistemului să organizeze sesiuni informative despre problemele cu care se confruntă studenții/elevii în societate, incluzând problematica LGBTQ.

7. NETWORKING ȘI COOPERARE

Este esențial ca școlile să coopereze cu ONG-urile LGBTQ, organizații de studenți/elevi, experți în domeniul educației pe drepturile omului, părinți și alți potențiali aliați.

Școlile ar trebui să încurajeze, sprijine și să motiveze consiliile de studenți/elevi pentru a organiza grupuri LGBTQ sau LGBTQ prietenoase care să faciliteze schimbul de experiențe între tinerii LGBTQ. Această activitate îi va ajuta pe tinerii LGBTQ să lucreze împreună și să se motiveze reciproc pentru a-și îmbunătăți situația iar în cazul în care aceste grupuri au o componentă internațională, pot constitui o sursă importantă de bune practici care pot fi adaptate în funcție de situația locală.

8. SENTIMENTUL DE SIGURANȚĂ

Școlile trebuie considerate ca spații în care orice student/elev se simte în siguranță. Acestea sunt medii în care intimidarea, discriminarea de orice fel, în special homofobia și transfobia, nu sunt tolerate și în care trebuie dezvoltat un sistem de sancționare pentru cei care nu respectă aceste condiții. Părinții și toți membrii comunității școlare ar trebui să fie informați cu privire la regulamentul adoptat de școală.

Aceste școli se pot autodenumi, în comunitate, ca fiind LGBTQ prietenoase.

Picturile graffiti sau alte imagini care promovează ura pentru un anumit grup sau minoritate trebuie înlăturate imediat, în cazul în care apar.

Școlile ar trebui să organizeze întâlniri în care studenții/elevii să vorbească liber despre ei înșiși fără teama de a fi judecați de ceilalți. Se pot organiza grupuri de suport în care o 'persoană de încredere', mediator sau consilier, îi poate ajuta pe studenți/elevi să își exprime opiniile.

Școlile trebuie să fie vizibil LGBTQ prietenoase. Acest lucru se poate realiza prin materialele tiparite de școală.

Școlile ar trebui să asigure respectarea dreptului la intimitate pentru studenți și profesori. Aceștia sunt liberi să decidă dacă vor să facă publice detalii legate de orientarea lor sexuală sau identitatea de gen.

9. MAINSTREAMING

Acest capitol propune strategii de promovare a existenței în societate a persoanelor LGBTQ. În cadrul unei școli, acest lucru se poate realiza prin asigurarea că persoanele LGBTQ sunt incluse și reprezentate în activități (vezi capitolul 3. *Programa și materialele de învățare*).

Studentii/elevii LGBTQ ar trebui să fie vizibili în cadrul campaniilor organizate de consiliile de studenți/elevi, în special în cadrul celor care promovează aspecte legate de diversitate.

Școlile trebuie să utilizeze statistici și publicații care tratează problematica LGBTQ, resurse care pot fi accesate prin intermediul internetului sau ONG-urilor specializate. Folosind aceste materiale, școala va avea posibilitatea să atragă atenția asupra importanței includerii persoanelor LGBTQ în cadrul activităților și de asemenea asupra problemelor cu care acestea se confruntă în urma discriminării.

Membrii consiliilor de studenți/elevi ar trebui să înțeleagă responsabilitatea pe care o au în ceea ce privește multiplicarea și răspândirea valorilor lor legate de respectarea diversității, a drepturilor omului și a dreptului la viață privată.

Fiecare școală ar trebui să își promoveze politicile și regulamentele, mai ales când este vorba despre evenimente deschise pentru public.

Școala ar trebui să se asigure că limbajul heterosexist este evitat pe cât posibil. Metode de evitare:

- ✓ Folosirea de pronume neutre atunci când ne referim la o persoană, doar atunci când nu știm cu siguranță cum se identifică persoana în cauză (femeie sau bărbat). Încercați să clarificați cu persoana respectivă acest aspect. Referiți-vă la studenți folosind cuvinte precum persoane, participanți, studenți decât fete și băieți.
- ✓ Folosiți un limbaj de incluziune. Evitați să folosiți afirmații normative legate de gen precum „fotbalul este pentru bărbați” sau „baieții nu plâng”;
- ✓ Folosiți cuvântul „părinți” în loc de „tata și mama”, aceasta din urmă nefiind realitatea pentru unii studenți/elevi;

- ✓ Evitați să întrebați despre „iubiți” sau „iubite” întrucât făcând acest lucru, faceți presupuneri despre orientarea sexuală a persoanei respective. Folosiți, în acest caz, cuvinte neutre precum „partener”.
- ✓ În reprezentarea persoanelor, folosiți nume și culori neutre (nu folosiți culori precum albastru și roșu pentru băieți și fete) pe cât posibil pentru ca toți studenții/elevii să se identifice cu reprezentarea respectivă.
- ✓ Cel mai important, niciodată să nu presupuneți că toți studenții și angajații sunt heterosexuali.

10. DEMOCRAȚIA ÎN ȘCOLI

Școlile trebuie să încurajeze studenții/elevii să aibă inițiativă și să se implice în dezvoltarea de politici interne.

Studenții/elevii trebuie să fie motivați să se implice în procesul de luare a deciziilor, în cadrul aspectelor legate de politicile existente sau în activități care îi interesează.

Școlile ar trebui să recunoască, sprijine și să respecte consiliile de studenți/elevi de la nivel școlar, local, regional sau național.

Membrii comunității ar trebui să motiveze consiliile de studenți/elevi să realizeze activități de lobby la nivel înalt (MECT – Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului) pentru politici de incluziune pentru persoanele LGBTQ. Școala poate alege să sprijine studenții/elevii în implementarea proiectelor și inițiativelor lor. Acest lucru va duce la motivarea altor consilii de studenți/elevi pentru a realiza intervenții similare cu sprijinul școlii.

Toți studenții/elevii ar trebui să dețină un rol important în cadrul consiliului de studenți/elevi al școlii. Acest lucru înseamnă participarea la întâlniri, dreptul de a lua cuvântul și de a vota în cadrul acestora. Școlile ar trebui să se implice activ în cadrul activității consiliului de studenți și să le sprijine inițiativele.

Material tradus și adaptat de:

Irina Dimitriade – voluntar, Asociația ACCEPT

Bogdan Istrate – Coordonator PR&Servicii, Asociația ACCEPT